

УДК 321.017

*Чальцева О. М. д-р політ. наук, професор,
професор кафедри політології та державного управління,
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

АКТОРИ-ІМІТАТОРИ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ

Ключові слова: актори, публічна політика, трансформаційні системи, імітатори.

Вступ. Різноманітні форми перехідних держав народжують таке ж розмаїття національних представницьких практик, яке важко піддається типологізації через множинність неусталених критеріїв цього феномену, а також з причини динамічності й постійної мінливості структурних компонентів систем. Але все ж можна виділити загальні проблеми в розвитку публічності, які мають практично всі системи, що трансформуються, хоча й у різний темпоральний період.

Актуальність. Перше, на що звертають увагу практично всі дослідники – це те, є актори публічного простору реальними чи імітаторами? Можливість акторів повноцінно брати участь у публічному полі прямо пропорційна режимним та інституціональним можливостям системи. Якщо національна модель публічної політики характеризується: обмеженим інформаційно-дискурсивним простором, інституціональною слабкістю держави й громадянського суспільства, неповноцінністю інституціонального комплексу каналів політичної участі в системі публічного управління, деформованою системою політичного представництва, нездатністю акторів формувати й реалізовувати порядок денний, контрольованим характером публічності, то вона буде мати імітаційний характер. Відповідно в такому варіанті публічної політики актори не зможуть виконувати своїх функцій і відіграватимуть роль імітаторів у формуванні позагромадянської публічності.

Усі перехідні системи вирішують проблеми модернізації держави, реформування управління та переформатування соціально-політичних відносин залежно від економічних, політичних, історичних, інституціональних, соціально-культурних і зовнішньополітичних обставин. Внаслідок цих перетворень, які країни проходять із різним ступенем динамічності та інтенсивності, формується особливий національний варіант публічного простору. Зрозуміти, який він буде в підсумку, яка перспектива та які актори політичного процесу будуть відігравати в ньому визначальну роль, можна, проаналізувавши стан і співвідношення трьох сфер політичного простору, які розкривають особливості відносин держави й суспільства, характер організації влади та специфіку реального позиціонування базових управлінських інститутів.

Нерозвинені інститути й суб'єкти-імітатори політики нездатні забезпечити діалог і досягти консенсусу між владою, громадянським суспільством і бізнес-структурами із соціально значущих питань, формуючи неповноцінний і спотворений варіант публічної політики, небезпечний тим, що з великою

ймовірністю призведе до підвищення соціальної напруженості та конфліктності в державі. Відповідно система може увійти у стан турбулентності й невизначеності, одночасно можуть посилюватися тенденції монополізації влади державними і/або кланово-олігархічними структурами, розвинути корупція, посилюється контроль над громадським середовищем. У ситуації виключного або обмеженого представництва громадяни можуть перейти до пошуку нових неінституціоналізованих каналів впливу на владу й нових форм представництва та реалізації своїх інтересів, від електоральної рутинної квазіполітичної участі до реальної політичної дії (протестні форми участі).

Неповноцінна, обмежена публічність як декорація до псевдodemократичного спектаклю може призвести до незворотних наслідків для демократизації держав, які за допомогою адміністративного управління ліквідовують масовий дискурс і канали громадянської участі, зміцнюючи вертикаль влади шляхом посилення контролю за політичними правами й свободами населення. Результатами такого варіанта імітаційної публічності можуть бути кілька сценаріїв розвитку подій. По-перше, з великою ймовірністю це може призвести до соціально-політичних протестів у країні, зміни політичної влади й реформування системи (Грузія 2003 р., Україна 2004 р., Україна 2014 р.); по-друге, може бути повний демонтаж публічних інститутів і остаточне скочування країни в авторитаризм (Росія, Білорусь); по-третє, поступальне тривале перетворення системи за наявності політичної волі еліти. Кінцевою метою для трансформаційних систем в ідеалі повинні бути рішуча модернізація політичної системи й формування нових інститутів публічного представництва та громадянської участі [1].

Висновки

Отже, сценаріїв розвитку публічної політики в перехідних системах може бути безліч, як і варіантів суб'єктності в нестабільних державах, однак аксіомою має бути розуміння того, що тільки розширення меж і якості соціально-політичного представництва інтересів, розвиток форм соціального партнерства допоможуть амортизувати і врегулювати проблеми в суспільстві, піти інноваційним шляхом розвитку, створити публічний капітал і сформувати національну модель публічної політики.

Список використаних джерел

1. Чальцева О. М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика: монографія. Вінниця. 2017. 336 с.